

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXXIII. De ritu huius sacramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ARTICVLVS X.

Utrum liceat sacerdoti omnino a consecratione Eucharistiae abstinere.

AD DECI MV M sic procedit. Videtur, qd liceat sacerdoti, omnino a consecratione eucharistiae abstinere. Sicut enim ad officium sacerdotis pertinet eucharistiam consecrare, ita etiam baptizare, & in alijs sacramentis ministrare: sed sacerdos non tenetur ministrare in alijs sacramentis, nisi propter curam animarum susceptam, ergo videtur, quod nec etiam teneatur eucharistiam consecrare, si curam non habeat animarum.

In ar. 10. Scito hac esse difficultate, an sacerdoti liceat tota hinc a celebratione abstinere, & hec bene soluitur in litera negativa. Exigit siquidem recta ratio, quoniam potentia fit propter actum, & gratia fit propter usum, ut commoditate obliata cessante, que omni impedimento, homo quandoque potentia gratiaque in his, quae ad Deum sunt, vitatur.

Super

¶ 2. Præter. Nullus tenetur facere quod sibi non licet, alioquin esset perplexus: sed sacerdoti peccatori, vel et excommunicato, non licet eucharistiam consecrare, ut supra dictum est. Ergo videtur, qd tales non teneantur ad celebrandum, & ita nec alij: alioquin ex sua culpa commodum reportarent.

¶ 3. Præter. Dignitas sacerdotalis non perditur per subsequentem infirmitatem: dicit enim * Gelasius Papa, & habetur in decretis. d. 55. Præcepta canonica sicut non patiuntur venire ad sacerdotium debiles corpore: ita si quis in eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit lauciat, amittere non potest, quod tempore suae sinceritatis accepit. Conringit autem quicquid quod ordinati in sacerdotes, incurrunt aliquos defectus, ex quibus a celebratione impediuntur, sicut est lepra, vel morbus caducus, vel aliquid aliud humilimodi. non ergo videtur, quod sacerdotes ad celebrandum teneantur.

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in quadam oratione, Graue est, quod ad mensam tuam mundo corde & manibus innocentibus non venimus: sed grauius est, si dum peccata metuimus, etiam sacrificium non reddamus.

RESPON. Dicendum, quod quidam dixerunt, quod sacerdos potest omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare populo, & sacramenta præbere: sed hoc irrationabiliter dicitur: quia vnusquisque tenetur ut gratia sibi data, cum fuerit opportunum, secundum illud 1. ad Corinth. 6. Hortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Opportunitas autem sacrificij offerendi, non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet sacramenta ministrari, sed principaliter per comparationem ad Deum, cui consecratione huius sacramenti sacrificium offertur. vnde sacerdoti etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare: sed saltem videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis festis, & maxime in illis diebus, in quibus fideles communicare consueverunt, & hinc est, qd Mach. a. 4. contra quosdam sacerdotes dicitur, quod iam non circa altaris officia dediti erant contempto templo, & sacrificijs neglectis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod alia sacramenta perficiuntur in vsu fidelium. Et ideo in alijs ministrare non tenetur nisi ille, qui super fideles suscipit curam: sed hoc factum perficitur in consecratione eucharistiae, in qua sacrificium Deo offertur, ad quod sacerdos obligatur Deo ex ordine iam suscepto.

A AD SECVNDVM dicendum, qd sacerdos peccator, si per sententiam ecclesiae sit executione ordinis priuatus, vel simpliciter, vel ad tempus, redditus est impotens ad sacrificium offerendum, & ideo obligatio tollitur: hoc autem cedit sibi in detrimentum spiritualis fructus magis, quam in emolumentum. Si vero non sit priuatus potestate celebrandi, non soluitur obligatio, nec tamen perplexus est: quia potest de peccato poenitere, & celebrare.

AD TERTIVM dicendum, quod debilitas, vel ægritudo superueniens ordini sacerdotali, ordinem non tollit, executionem tamen ordinis tollit quantum ad consecrationem eucharistiae. Quandoque quidem, em propter impassibilitatem executionis, sicut si priuatur oculis, aut digitis, aut usu linguae: quandoque, autem propter periculum, sicut patet de eo, qui patitur morbum caducum, vel etiam quamcumque alienationem mentis: quandoque propter abominationem: sicut patet de leproso, qui non debet publice celebrare: potest tamen missam dicere occulte, nisi lepra adeo inualuerit, quod per corrosionem membrorum, eum ad hoc reddiderit impotentem.

QVAESTIO LXXXIII.

De ritu huius sacramenti, in sex articulos diuisa.

C EINDE considerandum est de ritu huius sacramenti.

¶ 1. CIRCA primum quaeruntur duodecim. Primo, Utrum in celebratione huius mysterij Christus immoletur.

¶ 2. Secundo, De tempore celebrationis.

¶ 3. Tertio, De loco & alijs, quae pertinent ad apparatus huius celebrationis.

¶ 4. Quarto, De his, quae in celebratione huius mysterij dicuntur.

¶ 5. Quinto, De his, quae circa celebrationem huius mysterij fiunt.

¶ 6. Sexto, De defectibus, qui circa celebrationem huius sacramenti occurrunt.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum in hoc sacramento Christus immoletur.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod in celebratione huius sacramenti, Christus non immoletur. Dicitur enim Hebr. 10. Quod Christus in vna oblatione consummavit in sempiternam sanctificatus: sed illa oblatio fuit eius immolatio. Christus ergo non immolatur in celebratione huius sacramenti.

¶ 2. Præter. Immolatio Christi facta est in cruce, in qua tradidit semetipsum oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis, ut dicitur Ephes. 5. sed in celebratione huius mysterij Christus non crucifigitur, ergo nec immolatur.

¶ 3. Præter. Sicut * Augustinus dicit in 4. lib. de Trinitate. in immolatione Christi idem est sacerdos, & hostia: sed in celebratione huius sacramenti non est idem sacerdos, & hostia, ergo celebratio huius sacramenti non est Christi immolatio.

SED CONTRA est, qd Augustinus dicit in lib. sent. Prospici, semel immolatus est in semetipso Christus, & tamen quotidie immolatur in sacramento.

RESPON. Dicendum, qd duplici ratione celebratio huius sacramenti dicitur immolatio Christi. Prima S. Thomae. MM 4 mo

Inf. ars. co. et ad 2. c. 2.

L. 4. ca. 14. in fine ca. 7. in primo. j.

Habetur de conf. 3. ca. Semel immolatur.

In lib. q. ad simpliciū q. 3. parum an te me d. to. 4.

Q. 79. art. 1. & 3. & 73. ar. 6. In ca. 10. ad Heb. non. p. culā princ. tom. 5.

D. 584.

In ca. 10. ad Heb. non. re more a pri. tom. 5.

Quest. 85. ar. 1. & 3.

4. dist. 13. q. 1. ar. 2. q. 4.

Art. preced.

In prefat. 2. Pla. 21. circa prin. to. 8.

Leo in epist. 81. ca. 2. circa princip. Ita habetur de conf. d. i. c. necesse ē.

mo quidem, quia sicut dicit * Aug. ad Simpliciū: solent imagines earum rerum nominibus appellari, quarum imagines sunt: sicut cum intuentes tabulam aut parietē pictum, dicimus: ille Cicero est, & ille Salustius. Celebratio autem huius sacramenti (sicut supra dictum est) imago quaedam est representatiua passionis Christi, quę est vera eius immolatio, & ideo celebratio huius sacramenti dicitur Christi immolatio. unde † Ambrosius dicit super episto. ad Heb. in Christo semel oblata est hostia, ad salutem sempiternam potens. quid ergo nos? non nonne per singulos dies offerimus? sed ad recordationem mortis eius. alio modo, quantum ad effectum passionis Christi: quia scilicet per hoc sacramentum participes efficiamur fructus d. dominicę passionis. vnde in quadam dominicali oratione secreta dicitur: quoniam huius hostię commemoratio celebratur, opus nostrę redemptionis exercetur. quantum igitur ad primum modum, poterat dici Christus immolari, etiā in figuris veteris testamenti. vnde & Apoc. 13. dicitur: quorum nomina non sunt scripta in libro vitę agni, qui occisus est ab origine mundi: sed quantum ad secundum modum proprium est huic sacramento, quod in eius celebratione Christus immoletur.

AD PRIMUM ergo dicendum, q. sicut † Ambrosius ibidem dicit: vna est hostia (quam scilicet Christus obrulit, & nos offerimus) & non multa, quia semel oblatus est Christus. Hoc autem sacrificium exemplum est illius: sicut enim quod ubique offertur, vnum est corpus, & non multa corpora, ita & vn sacrificium.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut celebratio huius sacramenti est imago representatiua passionis Christi, ita altare est representatiuum crucis ipsius, in qua Christus in propria specie immolatus est.

AD TERTIUM dicendum, q. per eandem rationem etiam sacerdos gerit imaginem Christi, in cuius persona, & uirtute uerba pronuntiat ad considerandum, vt ex supradictis patet. * & ita quodammodo idem est sacerdos, & hostia.

ARTICVLVS I I.

Primum conuenienter sit determinatum tempus celebrationis.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, q. inconuenienter sit determinatum tempus celebrationis huius mysterij. Hoc enim sacramentum est representatiuum dominicę passionis, vt dictū est: † sed commemoratio dominicę passionis fit in ecclesia semel in anno. dicit enim * Aug. super Pl. 21. Quotiescumque Pascha celebratur, numquid toties Christus occiditur? sed tamen annuaria recordatio representat quod olim factū est, & sic nos facit moueri, tamquam uideamus in cruce pendente Dominum. ergo hoc sacramentum non debet celebrari, nisi semel in anno.

¶ 2. Pręte. Passio Christi commemoratur in ecclesia 6. feria ante Pascha, non aut in festo Natalis. Cū ergo hoc sacramentum sit commemoratiuum dominicę passionis, uideretur inconueniens esse, q. in die Natalis ter celebraretur hoc sacramentum: in pasce autem totaliter intermitteretur.

¶ 3. Pręte. In celebratione huius sacramenti ecclesia debet imitari institutionem Christi: sed Christus consecrauit hoc sacramentum hora serotina. ergo

videtur, quod hora tali debeat hoc sacramentum celebrari.

¶ 4. Pręte. Sicut habetur de conse. dist. 1. † Leo Papa scribit Dioscoro Alexandrino episcopo, quod in prima parte dici missas celebrare licet: sed dies incipit a media nocte, vt supra dictum est. ergo vsq. etiam post mediam noctem liceat celebrare.

¶ 5. Pręte. In quadam dominicali oratione secreta dicitur, Concede nobis domine quęsumus hæc frequentare mysteria: sed maior erit frequentia, si etiam pluribus horis in die sacerdos celebret. ergo uideretur, quod non debeat prohiberi sacerdos pluries celebrare in die.

SED CONTRARIUM est consuetudo, quam seruat ecclesia secundum canonum statuta.

RESPON. Dicendum, q. (sicut dictum est) in celebratione huius mysterij attenditur representatiua dominicę passionis, & participatio fructus ei. Et sicut utrumq. oportuit determinare tempus aptum celebrationi huius sacramenti. Quia enim fructu dominicę passionis quotidie indigemus, propter quotidianos defectus, quotidie in ecclesia regulariter hoc sacramentum offertur. vnde & Dominus nos petere docet Luc. 11. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, quod exponens † Aug. lib. de verbis Domini dicit: si quotidianus est panis, cur post annum illum sumas, quemadmodum Græci in oriente facere consueuerunt: accipe quotidie, quod quotidie tibi proficit. Quia uero dominica passio celebrata est a tertia hora usque ad nonam, ideo regulariter in illa parte diei, solenniter hoc sacramentum in ecclesia celebratur.

AD PRIMUM ergo dicendum, q. in hoc sacramento recolitur passio Christi, secundum q. eius effectus ad fideles deriuatur: sed tempore passionis recolitur passio Christi solum secundum hoc, q. in ipso capite nostro fuit perfecta: quod quidem factū est semel: quotidie autem fructum dominicę passionis fideles percipiunt. Et ideo illa commemoratio fit semel in anno, hoc autem quotidie, & propter fructum, & propter iugem memoriam.

AD SECUNDUM dicendum, q. ueniente ueritate, cessat figura. Hoc aut sacm est figura quedam, & I exemplū dominicę passionis, sicut dictū est. * Et ideo in die quo ipsa passio Dñi recolitur, prout realiter gesta est, non celebratur consecratio huius sacri: ne in ecclesia ea et die sit sine fructu passionis, per hoc sacramentum nobis exhibito, corpus Christi consecratum in die precedenti reseruatur sumendum in illo die: non aut sanguis, propter periculum, & quia sanguis specialius est imago dominicę passionis, vt supra dictū est. † Nec uerū est, quod quidā dicunt, q. per immisionem particule corporis Christi in uinū, conuertatur uinū in sanguinē: hoc n. aliter fieri non pōt, quā per consecrationē factā sub debita forma uerborum. In die aut natiuitatis plures missę celebrantur propter triplicē Christi natiuitatem: quarū una est æterna, q. quantū ad nos est occulta, & ideo una missa catur in nocte, in cuius introitu dñs, Dñs dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Alia autem est temporalis, sed spiritalis, qua l. Christus oritur tāquam lucifer in cordibus nostris, vt dicitur 2. Pet. 1. & propter hoc cantatur missa in aurora, in cuius introitu dñs lux fulgebit hodie super nos. Tertia est Christi natiuitas temporalis, & corporalis, sicut quam uisibilis nobis processit ex uero uirginali, carne idutus. Et ob hoc cantatur tertia missa in clara luce, in cuius introitu dicitur: puer natus est nobis: licet ecouerso possit dici

Art. preced. q. 79. ar. 2.

In ferm. 81. pari a med. q. 10. 10.

In corp. & locis libere citatis.

Q. 78. ar. 3. ad 1. & q. 76. ar. 3. ad 3.

De conf. ca. Noct.

dici q̄ natiuitas æterna s̄m se est in plena luce: & ob hoc in euangelio tertie missæ fit mentio de natiuitate æterna: s̄m autem natiuitatem corporalem, ad literam natus est de nocte, in signu quod ueniebat ad tenebras infirmitatis nostræ. vnde & missa nocturna dicitur euangelium de corporali Christi natiuitate: sicut etiam & in alijs diebus in quibus occurrunt plura Dei beneficia, uel recolenda, uel expetenda, plures missæ celebrantur in die: puta una pro festo, & alia pro ieiunio, uel pro mortuis.

AD TERTIUM dicendum, quod (sicut dictum est superius) * Christus uoluit ultimum hoc sacramentum discipulis tradere, ut fortius eorum cordibus imprimeretur. & ideo post cœnam in fine diei hoc sacramentum consecrauit, & discipulis suis tradidit. A nobis tamen celebratur hora dominicæ passionis, scilicet diebus festis in tertia, quando crucifixus est linguis iudeorum, ut dicitur Mar. 15. & quando Spiritus sanctus descendit super discipulos, uel diebus profestis in sexta: quando crucifixus est in manibus militum, ut habetur Ioan. 19. uel diebus ieiuniorum in nona, quando uoce magna clamans emisit spiritum, ut dicitur Matth. 27. Potest tamen tardari, maxime quando sunt ordines faciendi, & præcipue sabbatho sancto, tum propter prolixitatem officij, tum quia ordines pertinent ad diem dominicam, ut habetur in Decret. distin. 75. cap. 1. quod à patribus. Possunt tamen missæ celebrari in prima parte diei propter aliquam necessitatem, ut dicitur de consecr. distin. 1. cap. Necessè est &c.

AD QVARTVM dicendum, q̄ regulariter missa debet celebrari in die, & non in nocte: quia ipse Christus est præsens in hoc sacramento, qui dicit Ioan. 9. Me oportet operari opera eius, qui misit me donec dies est: uenit nox quando nemo potest operari, quandiu in mundo sum, lux sum mundi: ita tamen quod principium diei accipiatur nõ à media nocte: nec etiam ab ortu solis, id est, quãdo substantia solis apparet super terram, sed quando incipit apparere aurora: tunc enim quodammodo dicitur sol ortus, in quantum claritas radiorum eius apparet. vnde & Marci. 16. dicitur, quod mulieres uenerunt ad monumentum orto iam sole: cum tamen uenerint, cum adhuc tenebræ essent ad monumentum, ut dicitur Ioan. 20. Sic enim hanc contrarietatem soluit 1. August. in lib. de consen. Euang. Specialiter tamen in nocte natalis Domini missa celebratur propter hoc, quod Dominus in nocte natus est, ut dicitur de consecr. * dist. 1. c. Noctè &c. & similiter etiã in sabbatho sancto circa noctis principium, propter hoc quod Dominus nocte surrexit, id est, cum adhuc tenebræ essent ante manifestum solis ortum.

AD QVINTVM dicendum, quod sicut habetur de consecr. distin. 1. ex Decreto 1. Alex. Papæ, iussit sacerdoti unam missam in die una celebrare: quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit, & ualde felix est, qui unam digne celebrare potest: quidam tamen pro defunctis unam faciunt, alteram de die, si necesse sit. Qui uero pro pecunia aut adulationibus secularium, una die præsumunt plures celebrare missas, non estimo euadere damnationem. & extra de celebrat. miss. dicit Innoc. tertius, quod excepto die natiuitatis dominicæ (nisi causa necessitatis suadet) sufficit sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.

ARTICVLVS III. Vtrum oporteat hoc sacramentum celebrari in domo et uasis sacris.

AD TERTIUM sic procedit. Vt q̄ non oporteat hoc sacramentum celebrari in domo & uasis sacris. Hoc enim sacm est representatiuum dominicæ passionis: sed Chrs non est passus in domo, sed extra portam ciuitatis, s̄m illud Hebr. ult. Iesus, ut sanctificaret p̄ suum sanguinem populũ, extra portam passus est. ergo nõ q̄ hoc sacramentum non debeat celebrari in domo, sed magis subdico.

¶ 2. Pret. In celebratione huius sacri debet ecclesia imitari morem Christi & apostolorũ: sed domus, i qua primo Chrs hoc sacm fecit, non fuit consecrata: sed fuit quoddã cõe cœnaculum, à quodã patrefamilias preparatum, ut h̄ Lucę 22. Legitur etiã Actõrũ 2. q̄ Apostoli erant perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panẽ, & sumebãt cibũ cum exultatione. ergo nec modo oportet domos esse consecratas, in quibus hoc sacramentum celebratur.

¶ 3. Pret. Nihil frustra i Ecclesia fieri debet, quã spiritu sancto gubernatur: sed frustra uir adhiberi consecratio ecclesiæ uel altari, & huiusmodi reb. Inanimatis, quæ nõ sunt susceptiue gratiæ, uel spiritualis uirtutis. Inconuenienter igitur huiusmodi consecrationes in ecclesia sũt.

¶ 4. Pret. Solum diuina opera debent recoli cum quadã solennitate, s̄m illud Psal. 91. In operibus manuum tuarum exultabo: sed ecclesia uel altare opere humano cõsecrat, sicut & calix & ministri, & alia hmõ: sed horũ cõsecrationes nõ recoluntur celebriter in ecclesia. ergo neq; cõsecratio ecclesiæ uel altaris, cum solennitate recoli debet.

¶ 5. Pret. Veritas debet rãdere figure: sed in veteri testõ, quod gerebat figurã noui, non fiebat altare de lapidib. sectis. d̄ enim Exod. 20. Altare de terra facietis mihi. q̄ si altare lapideum feceris mihi, nõ ædificabis illud de sectis lapidib. Exodi ẽt 27. mandãt fieri altare de lignis sethim uestitis are, uel etiã auro, ut h̄ Exod. 25. ergo uidetur inconuenienter obseruari in ecclesia, quod altare fiat solũ de lapide.

¶ 6. Pret. Calix cũ patena representat sepulchrũ Christi, qd fuit excisum in petra: ut in euangelij h̄. ergo calix debet de petra

Super Questionibus 83. Artic. tertium.

IN art. 3. quæst. 83. Ad tertium dubij occurrit de uirtute altaris ecclesiæ, & aliorũ inanimatorũ consecratorũ: an sit solũ ex parte nostri (qui inde concipiunt reuerentiam ac deuotionẽ) an ex parte rei, & si ex parte rei, an sit in ipsis reb. uirtus aliqua spiritualis, an sola diuina assistentia, & an general modo rãtum, an speciali quodam modo diuina ibi uirtus assitit.

¶ d horum euidentiã sciendum est, q̄ sunt in hæc re modo dicendi duo extremi. Alter, q̄ huiusmodi cõsecrationes ab ecclesia, adinuentæ, ex parte trãsententia: ita deuotio nostra est, quæ effectus diuinæ uirtutis prouocat apparere ibi magis quam alibi: quoniam Deus nullo speciali modo est in his post consecrationẽ, quo prius nõ erat. Et ratio est, quia consecrationes istæ sunt humana opera, nihil conferentes rei cõsecratæ, s̄m rem. Alter, quod p̄ huiusmodi cõsecrationes adipsas res ipsæ quãdã uirtutem spirituale, quæ est quadam qualitas intentionalis, uel intentio coloris in aere, & super uerba literæ huius fundat. Verũtãtẽm modus uirtutis uisus, & media uia progrediendo, dicendũ est, quod per huiusmodi cõsecrationes adipsas res spirituales uirtutem inchoant, & in hoc ipso s̄m huiusmodi diuinam præsentiam speciali modo. Consecrationes siquidẽ ecclesiasticæ nõ sunt humana tantũ opera, sed sunt efficaces ex Christi sacerdotio: à quo sicut per seipsum efficacitã habent sacramentalẽ operationes, quia ab ipso immediate sunt instituta sacramenta, ita participatum in ministris suis efficaciam præbet consecrationibus, quæ ab ipso sunt, quæ quod

4. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 5. & dist. 14. q. 2. art. 2. ad 9.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

de consecr. dist. 1. cap. 1.

ex Christi sacerdo-
tio diffuso, participa-
to in nobis, res con-
secrata: habiles red-
duntur ad excitandā
in nobis reuerentiā,
& deuotionem, sicut
aqua ex tactu carnis
Christi reddita sunt
habiles ad baptisum,
& huiusmodi habili-
tas vocatur spiritua-
lis virtus inchoati-
ue. Et hinc apparet,
q̄ Deus qui ante cō-
secrationem erat ec-
clesiā præsens, sicut
alijs rebus per præ-
sentiam, essentiam,
& potentiam, si: pos-
tea, præsens altari,
Ecclesiæ, & alijs hu-
iusmodi speciali mo-
do, sicut nouo insti-
tuto ad excitandā
reuerentiā & deu-
otionem circa diu-
inum cultum. Perdu-
citur autem ad com-
plementū huiusmo-
di virtus, cum diu-
ina huiusmodi assi-
stētia actualiter vtr-
re consecrata ad ex-
citandā deuotionē,
reuerentiā, uel ali-
quem alium effectū,
ad quem res conie-
rata est faciendū.
Consonare autē do-
ctrinam hanc iupra-
dictis, & literę huius,
& his quę commu-
niter opinamur de
reb. inanimatis con-
secratis, facile patet
applicando, præter
hoc quod probabi-
lis valde est.
Et hæc de Eucha-
ristia dicta pro nunc
sufficiant.

fieri, & non solum de argento, F
uel stanno.
¶ 7 Præter. Sicut aurū pretiosius
est inter materia ualorum, ita
panni serici pretiosiores sunt in-
ter alios pannos, ergo sicut cal-
ix fit de auro, ita pallæ altaris
debent de serico fieri, & non so-
lum de panno lineo.
¶ 8 Præter. Dispensatio sacerdotū,
& ordinatio eorumdem ad mi-
nistros ecclesiæ pertinet, sicut
dispensatio rerum tpaliū subiacet
ordinationi principū secu-
larium, vnde & Apost. dicit 1.
Cor. 4. Sic nos existimct homo,
ut ministros Chri, & dispensa-
tores mysteriorum Dei: sed si
circa dispensationē rerum tpaliū
aliquid fiat contra statuta
principū, hī irritū, ergo si hæc
q̄ dicta* sunt, cōuenienter sunt
statuta per prælatos ecclesiæ, ut
q̄ sine his corpus Christi consi-
si non possit: & sic v̄ sequi, q̄
verba Christi non sint sufficiē-
tia ad hoc sacrm̄ conficiendū,
quod est inconueniens: non er-
go v̄ conueniens fuisse, quod
hæc circa celebrationem huius
sacramenti statuerentur.
SED CONTRA est, quod ea q̄
per ecclesiam statuuntur, ab ip-
so Christo ordiantur, q̄ dicit.
Matthæi 18. Vbi cūque fuerint
duo uel tres cōgregati in no-
me meo, ibi sum in medio eorum.
RESPOND. Dicendum, q̄ i his
quæ circūstant hoc sacramētū,
duo considerantur: quorū unū
pertinet ad representationē eo-
rum, quæ circa dñicam passio-
nem sunt acta: aliud autē perti-
net ad reuerentiā huius sacri,
in quo Christus s̄m ueritatem
continetur, & non solum in figura, unde & conse-
crations adhibētur his rebus, q̄ ueniunt in usum
huius sacramenti: tum, propter sacramenti reue-
rentiam, tum ad representandum effectum sa-
cramenti, * qui ex passione Christi provenit, secū-
dum illud Heb. vii. Iesus ut sanctificaret per suum
sanguinem populum &c.
AD PRIMUM ergo dicendū, q̄ regulariter hoc
sacrm̄ celebrari debet in domo, per quam signifi-
catur ecclesiā, s̄m illud 1. Thim. 3. Vt scias quō opor-
teat te in domo Dei conuersari, quæ est ecclesiā
Dei uiuī: extra ecclesiam enim non est locus ueri
sacrificij, ut * Aug. dicit. & quia ecclesiā non erat
concludenda sub finibus gentis iudaicæ, sed erat
in uniuerso mundo fundanda, ideo passio Christi
non est celebrata intra ciuitatem iudeorū, sed sub-
dio, ut s̄ctorus mundus se haberet ad passionem
Christi, ut domus, & tamen, ut d̄ de cōsec. ¶ dist. 1.
c. cōcedimus, in itinere positus si ecclesiā defuerit,
subdio, seu in tentorio si tabula altaris consecra-
ta, ceteraq; sacra mysteria ad id officium prinentia
ibi affuerint, missarū solēnia celebrari cōcedimus.
AD SECVNDVM dicendū, q̄ domus, in qua hoc
sacrm̄ celebratur, ecclesiam significat, sicut & eccle-

siā nominatur: quæ conuenienter cōsecratur, tum
ad representandam sanctificationem, quæ ecclesiā
cōsecrata est per passionem Christi, tum etiam ad
significandam sanctitatem, quæ requiritur in his,
qui hoc sacramentum suscipere debent. Per altare
autem significatur ipse Christus, de quo dicit Apo-
stolus Heb. vii. Per ipsum offerimus hostiā laudis
Deo, unde & cōsecratio altaris significat sanctita-
tem Christi, de qua dicitur Luca 1. Quod ex te na-
sectur sanctum, uocabitur filius Dei, unde de con-
sec. dist. 1. dicitur: ¶ Altaria placuit non solum un-
ctiōne christimatis, sed etiā sacerdotali benedictio-
ne sacrari. & ideo regulariter non licet celebrare
hoc sacramentum, nisi in domib. consecratis. Vn-
de sicut habetur de consec. * dist. 1. Nullus presby-
ter missas celebrare presumat, nisi in cōsecratis ab
ab Episcopo locis. Propter quod etiam, quia paga-
ni non sunt de ecclesiā, nec alij infideles, ideo eadē
distinctione legitur, ¶ Ecclesiam, in qua mortuorū
cadavera infidelium sepeliuntur, sanctificare non
licet: sed si apta uideatur ad consecrandum, inde
eualis corporibus, & rasis parietibus uel tignis
eius loci, reardificetur: sed si hæc consecrata prius
fuerit, missas in ea celebrare licet, tamen si fideles
fuerint, qui in ea sepulti sunt. Propter necessita-
tē tamen potest hoc sacramentum peragi in do-
mibus non consecratis, uel uiolatis: sed tamen de
consensu Episcopi, unde in eadem distinctione legi-
tur: ¶ Missarum solēnia nō ubique, sed in locis
ab Episcopo consecratis, uel ubi ipse permiserit, ce-
lebranda esse censemus. Non tamē sine altari por-
tatili consecrato, unde in eadem distinctione legitur: ¶
Concedimus si ecclesiā fuerint incense, uel combu-
stæ in Capellis cū tabula consecrata, missas ire-
rum celebrari, quia enim sanctitas Christi fons est
totius ecclesiasticæ sanctitatis, ideo in necessitate
sufficit ad peragendum hoc sacramentum, altare
sanctificatum. Propter quod etiam nunquam ec-
clesiā sine altari consecratur: tamen sine ecclesiā
quandocūq; consecratur altare cum reliquijs san-
ctorum quorum uirta abscondita est cum Christo
in Deo. Vnde in eadem distinctione legitur, * Pla-
cuit ut altaria, in quib. nullum corpus aut reliquie
martyris conditæ probantur, ab Episcopis, qui cum
dem locis præsumt, si fieri potest, euertantur.
AD TERTIVM dicendū, quod Ecclesiā, & alta-
re, & alia huiusmodi inanimata, consecratur, nō
quia sint gratiæ susceptiua, sed quia ex consecra-
tione adipsentur quandam spiritualem uirtutē,
per quam apta redduntur diuino cultui, ut scilicet
homines deuotionem quandā exinde percipiant,
ut sint paratiores ad diuina, nisi hoc propter irre-
uerentiam impediatur, unde & 2. Machab. 10. 3.
dicitur. Vere Dei uirtus quædam est in loco: nam
ipse qui habet in caelis habitationem, uisitor &
auditor est loci illius. Et inde est, q̄ huiusmodi ante
consecrationem emundantur & exorcizantur,
ut exinde uirtus inimici pellatur. Et eadem ratione
ecclesiæ, quæ sanguinis effusione, aut cuiuscunq;
semine polluta fuerint, reconciliantur: quia p pec-
catum ibi commissum, apparet ibi aliqua opera-
tio inimici. Propter quod etiam in eadem distin-
ctione legitur: ¶ Ecclesias Arrianorum ubicunq;
inteneritis catholicas, eas diuinis precibus & ope-
ribus absque ulla mora consecrate. Vnde & quidā
probabiliter dicunt, quod per ingressum ecclesiæ
consecrate homo consequitur remissionē pecca-
torum uenialium, sicut & per asperisionem aquæ
benedicte: inducemes quod in Psal. 84. d̄, Benedi-
xisti

Dicitur in tit. & in arg.

Alias sancti raris.

In lib. sent. que ex Aug. decer. Per sunt c. 15. to. 3. i. 11.

De consec. dist. 1. c. cōcedimus, in medio illi.

De consec. dist. 1. c. 2. rian. 2.

De consec. dist. 1. c. 1. p. presbyter.

De consec. dist. 1. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

De consec. dist. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

De consec. dist. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

De consec. dist. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

xisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ. & ideo propter uirtutem, quæ ex consecratione ecclesiæ acquiritur, consecratio ecclesiæ non iteratur. unde in eadem distinctione ex concilio Niceno legitur: † ecclesijs semel Deo consecratis, non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exusta, aut sanguinis effusione, aut cuiusquam semine polluta fuerint: quia sicut in fans à quali cumque sacerdote in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus, est iterum consecrandus, nisi propter causas quas superius nominamus: si tamen fidem sanctæ Trinitatis tenuerint qui consecrauerunt, alioquin qui sunt extra ecclesiam, consecrare non possunt: sed sicut in eadem distinctio legitur, † Ecclesiæ uel altaria, que ambigua sunt de consecratione, consecrantur. Propter hoc etiam, quod aliquam spiritualem uirtutem adipsicuntur per consecrationem, in eadem distinctione statutum legitur: † Ligna ecclesiæ dedicate, non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiam, uel igni comburenda, uel ad profectum in monasterio fratribus: in laicorum autem opera non debent admitti. & ibidem legitur: † Altaris palla, cathedra, candelabrum, & uelum, si fuerint uetustate consumpta, incendio dentur: cineres quoque eorum in baptisterio inferantur, aut in pariete, aut in fossis pauperum iacentur, ne introeuntium pedibus inquinentur.

AD QVARTVM dicendum, quod quia consecratio altaris representat sanctitatem Christi, consecratio uero domus sanctitatem totius ecclesiæ: ideo conuenientius recolitur cum sanctitate & solennitate consecratio ecclesiæ uel altaris, quam aliorum que consecrantur. Propter quod etiam octo diebus solennitas dedicationis agitur, ad significandam beatam resurrectionem Christi & membrorum ecclesiæ. Necesse opus solius hominis consecratio ecclesiæ & altaris, cum habeat spiritualem uirtutem, unde de consecratione distinctio eadem dicitur: † Solennitates dedicationum ecclesiarum per singulos annos, solenniter sunt celebranda: quod autem octo diebus encaenia sint celebranda, in lib. Reg. perfecta dedicatione templi, reperies, scilicet 3. Reg. 8.

AD QVINTVM dicendum, quod sicut legitur de consecratione distinctio altaria, si non sint lapidea, Christum unctio non consecrantur. Quod quidem em competit & significationi huius sacramenti: tum, quia altare significat Christum, dicitur autem prima Corinthiorum decimo: Petra autem erat Christus: tum etiam, quia corpus Christi in sepulchro lapideo fuit reconditum. Competit etiam quo ad uolum sacramenti: lapis enim & solidus est, & de facili potest inueniri ubique: quod non erat necessarium in ueteri lege ubi fiebat in uno loco altare. Quod autem mandatur altare fieri de terra, uel de lapidibus insectis, fuit ad idolatriam remouendam.

AD SEXTVM dicendum est, quod sicut in distinctione eadem dicitur c. Vasa quodam sacerdote non aureis, sed ligneis calicibus utebantur. Zepherinus autem Papa patenis uitreis missam celebrari constituit, deinde Urbanus omnia fecit argentea. Postmodum autem statutum est, ut calix Domini cum patena, siue ex auro omnino siue ex argento fiat, uel saltem stanneus calix habeatur: de ære autem aut ex aurichalco non fiat, quia hoc uini uirtute æruginem parit, pariterque uomitum prouocat. Nullus autem in ligneo seu uitreo calice presumat missam cantare: quia lignum porosum est, & san-

A quis consecratus in eo remaneret: uirtum autem fragile est, & posset fractionis periculi imminere, & eadem ratio est de lapide. & ideo propter reuerentiam facti statutum est, ut ex prædictis materijs calix fiat.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ubi potuit sine periculo fieri, ecclesia statuit circa hoc factum id, quod expressius representat passionem Christi. Non erat autem tantum periculum circa corpus, quod ponitur in corporali sicut circa sanguinem, qui continetur in calice. & ideo licet calix non fiat de petra: corporale tamen fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit inuolutum. unde in epistola Siluestri Papæ in eadem distinctione legitur, † Consulto omnium statuimus, ut sacrificium altaris non in serico panno aut intincto, quisquam celebrare missam præsumat: sed in panno lineo ab Episcopo consecrato, sicut corpus Christi in sindone linea & munda sepultum fuit. Competit etiam pannus lineus propter sui munditiam, ad significandam conscientie puritatem: & propter multiplicem laborem, quo talis pannus preparatur, ad significandam Christi passionem.

AD OCTAUM dicendum, quod dispensatio sacramentorum pertinet ad ministros ecclesiæ: sed consecratio eorum est ab ipso Deo. & ideo ministri ecclesiæ non habent aliquid statuere circa formam consecrationis: sed circa usum sacramenti, & modum celebrandi. & ideo si sacerdos uerba consecrationis proferat super materia debita, cum intentione consecrandi, absque omnibus prædictis. scilicet domo & altari, calice, & corporali consecratis, & ceteris huiusmodi per ecclesiam institutis, consecrat quidem in rei ueritate corpus Christi: peccat tamen grauiter, ritum ecclesiæ non seruans.

ARTICVLVS IIII.

Utrum conuenienter ordinentur ea, que circa hoc sacramentum dicuntur.

AD QVARTVM sic proceditur. VI quod inconuenienter ordinentur ea, que circa hoc sacramentum dicuntur. Hoc enim sacramentum uerbis Christi consecratur, ut Ambr. dicit in lib. de Sacramento. Non ergo debent aliqua alia in hoc sacramento dici, quam uerba Christi.

¶ 2 Præ. Verba & facta Christi nobis per euangelium innotescunt: sed quedam dicuntur circa consecrationem huius facti, quæ in euangelij non ponuntur: non enim legitur in euangelio quod Christus in consecratione huius facti, oculos ad cælum leuauerit, similiter etiam in euangelij dicitur: Accipite, & comedite, nec ponitur omnes, cum in celebratione huius sacramenti dicitur: Eleuatis oculis in cælum: & iterum, Accipite & manducate ex hoc omnes. inconuenienter ergo huiusmodi uerba dicuntur in celebratione huius sacramenti.

¶ 3 Præ. Omnia facta ordinantur ad salutem fidelium: sed in celebratione aliorum sacramentorum non fit communis oratio pro salute fidelium defunctorum. ergo inconuenienter fit in hoc sacramento.

¶ 4 Præ. Baptismus dicitur specialiter fidei sacramentum. ergo que pertinent ad institutionem fidei, magis debent circa baptismum tradi, quam circa hoc sacramentum, sicut doctrina apostolica & euangelica.

¶ 5 Præ. In omni facto exigitur deuotio fidelium. non ergo magis in hoc sacramento, quam in alijs deberet excitari deuotio fidelium per laudes diuinas, & admonitiones, puta cum dicitur, Sursum corda.

¶ 6 Præ. Minister huius sacramenti est sacerdos, ut dictum est. † Omnia ergo que in hoc sacramento dicuntur, à sacerdote dici debent, & non quedam à ministris, quedam a choro.

¶ 7 Præ.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

4. dist. 1. q. 1. art. 5. q. 2. ad 2. & dist. 8. in expos. & dist. 13. i. expos. princ. & dist. 15. q. 4. artic. 1. q. 1. or. et. i. Tim. 2. lect. 1.

Q. 8. art. 1.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

De consecr. dist. 1. c. Cog sulco.

¶ 7 Præter. Hoc sacramentum per certitudinem operatur uirtus diuina. Superflue ergo sacerdos petit huius sacramenti perfectionem, cum dicit, Quam oblationem tu Deus in omnibus &c.

¶ 8 Præter. Sacrificium nouæ legis multo est excellentius, quam sacrificium antiquorum patrum. Incontinenienter ergo Sacerdos petit, quod hoc sacrificium habeatur sicut sacrificium Abel, Abraham, & Melchisedech.

¶ 9 Præter. Corpus Christi, sicut non incipit esse in hoc sacramento per loci mutationem (ut supra dictum est) ita etiam necesse desinit. inconuenienter ergo sacerdos petit, Tunc hoc perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum.

SEDCONTRA est, quod dicitur de consecratione. Iacobus frater domini secundum carnem, & Basilius Cæsariensis episcopus ediderunt missæ celebrationem, ex quorum auctoritate patet conuenienter singula circa hoc dici.

RESPON. Dicendum, quia in hoc sacramento totum mysterium nostre salutis comprehenditur, ideo præ ceteris sacramentis cum maiori solemnitate agitur, & quia scriptum est Eccl. 4. Custodi pedem tuum, ingrediens domum Domini, & Eccl. 18. Ante orationem prepara animam tuam, ideo ante celebrationem huius mysterij, primo quidem præmittitur preparatio quædam, ad digne agenda ea que sequuntur. Cuius preparationis prima pars est laus diuina, quæ fit in introitu, secundum illud Pl. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illiciter, quo ostendam illi salutare Dei. Et sumitur hoc, ut pluries de Psalmis, uel saltem cum Psalmus cantatur, quia ut Dionysius dicit in 3. c. Eccl. hierar. Psalmi comprehendunt per modum laudis, quicquid in sacra scriptura continetur. Secunda pars continet commemorationem presentis miserie, dum misericordia petitur, dicendo, Kyrie eleison, ter quidem pro persona Patris, ter autem pro persona Filij, cum dicitur, Christe eleison, & ter pro persona Spiritus sancti, cum subditur Kyrie eleison, contra triplicem miseriam, ignorantie, culpe, & pene, uel ad significandum quod omnes persone sunt in se iniuicem. Tertia autem pars commemorat celestem gloriam, ad quam tendimus post presentem uitam & miseriam, dicendo, Gloria in excelsis Deo, que cantatur in festis, in quibus commemoratur celestis gloria: intermittitur autem in officijs luctuosis, que ad commemorationem miserie pertinent. Quarta autem pars continet orationem, quam sacerdos pro populo facit, ut digni habeantur tantis mysterijs. Secundo, autem præmittitur instructio fidelis populi, quia hoc sacramentum est mysterium fidei, ut supra habitum est. Quæ quidem instructio dispositiue quidem fit per doctrinam prophetarum & apostolorum, quæ in ecclesia legitur per lectores & subdiaconos. Postquam lectione cantatur à choro graduale, quod significat profectum uitæ, & alleluia, quod significat spiritualem exultationem, uel tractus in officijs luctuosis, qui significat spiritualem gemitum: hæc enim consequi debent in populo ex prædicta doctrina. Perfecte autem populus instruitur per doctrinam Christi in euangelio contentam, quæ à summis ministris legitur, scilicet à Diaconibus, & quia Christo credimus tanquam diuinæ ueritati (secundum illud Ioan. 8. Si ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi) lecto euangelio, symbolum fidei cantatur, in quo populus ostendit, se per fidem Christi doctrinam assentire. Cantatur autem hoc symbolum in festis, de quibus fit aliqua

mentio in simbolo, sicut in festis Christi & beatorum Virginis & apostolorum (qui hanc fidem fundauerunt) & alijs huiusmodi. Sicigitur populo preparato & instructo, consequenter acceditur ad celebrationem mysterij, quod quidem & offertur ut sacrificium, & consecratur, & sumitur ut sacramentum. Vnde primo peragitur oblatio: secundum consecratio materia oblatæ: tertio eiusdem perceptio. Circa oblationem uero duo aguntur, scilicet laus populi in cantu offertorij (per quod significatur lætitia offerentium) & oratio sacerdotis, qui petit ut oblatio populi sit Deo accepta, (unde & 1. Paralipome. 29. dixit Dauid, Ego in simplicitate cordis mei letus obtuli uniuersa hæc, & populum tuum qui hic repertus est, uidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria) & postea orat dicens: Dñe Deus custodi hanc uoluntatem. Deinde circa consecrationem, quæ supernaturali uirtute agitur, primo excitatur populus ad deuotionem in præfatione, unde & monetur sursum corda habere ad Dñm, & ideo finita præfatione, populus deuote laudat diuinitatem Christi, cum angelis dicens, Sanctus, Sanctus, Sanctus: & humanitatem cum pueris dicens, Benedictus qui uenit. Deinde sacerdos secreto commemorat, primo quidem pro quibus hoc sacrificium offertur, scilicet pro uniuersali ecclesia, & pro his qui in sublimitate sunt constituti. 1. Tim. 2. & specialiter quosdam qui offerunt, uel pro quibus offertur. Secundo, commemorat sanctos, quorum patrocinia implorat, pro prædictis, cum dicit, cõfidentes & memoriam venerantes &c. Tertio, petitionem concludit cum dicit, ut hæc oblatio sit illis pro quibus offertur, salutaris. Deinde accedit ad ipsam consecrationem, in qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit, quam oblationem tu Deus &c. Secundo consecrationem peragit uerba Salarioris, cum dicit, Qui pridie &c. Tertio, excusat presumptionem per obedientiam ad mandatum Christi, cum dicit, Vnde & memores. Quarto petit hoc sacrificium peractum, esse Deo acceptum, cum dicit, Supra que propitio & car. Quinto petit huius sacrificij & sacri effectum. Primo quidem, quantum ad ipsos sumentes, cum dicit, Supplices te rogamus. Secundo, quantum ad mortuos, qui iam sumere non possunt, cum dicit: memento etiam Dñe &c. Tertio, specialiter quantum ad ipsos sacerdotes offerentes, cum dicit, Nobis quoque peccatoribus &c. Deinde agitur de perceptione sacri, & primo preparatur populus ad percipiendum, primo quidem, per orationem cõem totius populi (quæ est oratio dominica, in qua petimus panem quotidianum nobis dari) & etiam priuatam, quam specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit, Libera nos quesumus Dñe &c. Secundo, preparatur populus per pacem, quæ datur dicendo, Agnus Dei. Est enim hoc sacramentum unitatis & pacis, ut supra dictum est. In missis tamen defunctorum, in quibus sacrificium offertur, non pro pace presenti, sed pro requie mortuorum, pax intermittitur. Deinde sequitur perceptio sacramenti, primo percipiente sacerdote, & postmodum alijs dante: quia ut Dionysius dicit 3. cap. Eccl. hierar. ille qui alijs diuinam tradidit, primo debet ipse particeps esse. Ultimo autem tota missæ celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exultante pro sumptione mysterij (quod significat cantus post cõionem) & sacerdote personæ gratias offerente, sicut & Christus celebrata cœna cum discipulis hymnum dixit, ut dicit Mat. 26. Ad PRIMUM ergo dicendum, quod consecratio so-

Q. 75. ar. 2. De consecr. dist. 1. c. Iacobus frater Domini. Alias in scripturis addunt non dicit.

Cap. 3. Eccl. hierar. inter principium & medium.

Q. 78. ar. 3.

Q. 79. ar. 8. Cap. 3. Eccl. hierar. non multum per cui a hinc.

lis uerbis Christi cōfici: alia uero necesse est adde-
re ad pparationē populi sumētis, sicut dictū est. †

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut dicitur
Ioannis ultimo, Multa sunt à Domino facta uel di-
cta que Euangelistæ nō scripserunt: inter que fuit
hoc, q̄ Dominus in cœna oculos leuauit in cœlū:
quod tamen Ecclesia ex traditione Apostolorum
habuit. Rationabile enim uidetur, ut qui in susci-
tatione Lazari (ut h̄r Ioan. 11.) & in oratione, quā
pro discipulis fecit, Ioan. 17. oculos leuauit ad Pa-
trem, in huius sacramenti institutione multo ma-
gis hoc fecerit, tanquam in re potiori. Quod autē
dicitur, Manducate & comedite, non differt quantum
ad sensum: nec multum refert quid dicatur, † præ-
sertim cum uerba illa non sint de forma, ut supra
dictum est. † **QUOD** autem additur, omnes, intelli-
gitur in uerbis euangelij: licet nō exprimat: quia
ipse dixerat Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem
filij hominis, non habebitis uitam in uobis.

AD TERTIVM dicendum, quod eucharistia est sa-
cramentū totius ecclesiasticę unitatis, & ideo spe-
cialiter in hoc sacro magis, q̄ in alijs debet fieri mē-
tio de oib. q̄ p̄ninent ad salutem totius ecclesię.

AD QUARTVM dicendum, quod instructio fidei
est duplex. Vna, que fit nouiter imbuendis. s. cate-
chumenis: & talis instructio fit per baptismum.
Alia autem est instructio, qua instruitur fidelis
populus, qui communicat huic mysterio, & talis
instructio fit in hoc sacramento: & tñ ad hac in-
structione non repelluntur etiam catechumeni &
infideles, unde dicitur de consecr. distinet. 1. * Epi-
scopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & au-
dire uerbum Dei, siue gentilem, siue hæreticum,
siue iudæum, uisq̄ ad missam catechumenorū,
in qua scilicet continetur instructio fidei.

AD QVINTVM dicendum, q̄ in hoc sacramēto,
& maior deuotio requiritur quā in alijs sacramē-
tis (propter hoc quod in hoc sacramento totus
Christus continetur) & etiam cōior, quia in hoc
sacro requiritur deuotio totius populi, pro quo
sacrificium offertur, & non solum percipientium
sac̄m, sicut in alijs sacris. & ideo ut Cyprianus di-
cit, Sacerdos præfatione præmissa parat frat̄r mē-
tes, dicendo, sursum corda, ut dum respondet ple-
bs, habemus ad Dominū, admoneatur, nil aliud
se, quā Deum cogitare debere.

AD SEXTVM dicendum, q̄ in hoc sacro (sicut di-
ctum est) † tanguntur ea quę pertinent ad totam
ecclesiam, & ideo quędam dñr à choro, que perti-
nent ad populum: quorū quędam chorus totali-
ter profequitur, que. s. toti populo inspirantur: q̄-
dā uero populus profequitur, sacerdotē inchoan-
te, qui personam Dei gerit in signum, q̄ talia per-
uenerunt ad populum ex reuelatione diuina, sicut
fides & gloria cęlestis & ideo sacerdos ichoat Sym-
bolum fidei, & Gloria in excelsis Deo. Quędam
uero dicuntur per ministros, sicut doctrina uete-
ris & noui testamenti, in signum, q̄ per ministros
à Deo missos, est doctrina hæc populis annūtiata.
Quędam uero sacerdos solus profequitur: que. s.
ad proprium officium sacerdotis pertinent, ut: s.
dona & preces offerat pro populo, sicut dicitur
Heb. 5. In his tamen quędam dicit publice, s. quę
pertinent & ad sacerdotem, & ad populum, sicut
sunt orationes communes: quedam uero pertinet
ad solum sacerdotem, sicut oblatio & cōsecratio:
& ideo quę circa hæc sunt dicenda, occulte à sacer-
dote dñr. In utrisque tamen excitat attentionem
populi dicendo, Dñs uobiscum, & expectat assen-

Asum dicentium, Amen. & ideo ēt in his quę fecere
te dñr, publice premitit, Dñs uobiscū. & subiun-
git, Per omnia sæcula sæculorum. Vel secreta ali-
qua sacerdos dicit, in signum, q̄ circa Chr̄i passio-
nem discipuli, nō nisi occulte, cōfitebant Chr̄m.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ efficacia uerborū
sac̄ralium impediri potest per intentionem sacer-
dotis: nec tamen est inconueniens, q̄ à Deo peti-
mus id, quod certissime scimus ipsum facturum,
sicut Christus Ioan. 17. petijt suam clarificationē.
Non tamen v̄r ibi sacerdos orare, ut consecratio
impleatur, sed ut nobis fiat fructuosa. Vnde signā-
ter dicit, Vt nobis corpus & sanguis fiat. & hoc si-
gnificant uerba, q̄ præmittit dicens Hanc oblatio-
nem facere digneris benedictam, s̄m † August. i.
per quam benedicamur, s̄ per gratiam: adscriptā, i.
per quam in cœlo ascribamur: ratam, i. per quam
de uisceribus Christi esse censeamur: rationabilē,
id est, per quam à bestiali sensu exuamur: accepta-
bilem, ut qui nobis ipsis displicemus; per hanc ac-
ceptabiles eius vnico filio sumus.

AD OCTAVM dicendum, q̄ licet hoc sacramē-
tum ex seipso præferatur omnibus antiquis sacri-
ficijs: tamen sacrificia antiquorum fuerunt Deo
acceptissima ex eorum deuotione. Petit ergo sa-
cerdos, ut sic hoc sacrificiū acceptē à Deo ex de-
uotione offerentiū, sicut illa accepta fuerunt Deo.

AD NONVM dicendum, quod sacerdos non pe-
tit, neque quod species sacramentales deferantur
in cœlum, neque corpus Christi uerum, quod ibi ef-
fe non desinit: sed petit hoc pro corpore mystico
(quod. s. in hoc sacramento significatur) ut. s. ora-
tiones sacerdotis & populi angelus assistens diui-
nis mysterijs, Deo representet, s̄m illud Apoc. 8.
Ascendit fumus incensorum de oblationib. san-
ctorum de manu angeli. Sublime autem altare Dei
dicitur, uel ipsa ecclesia triumphans, in quam trās-
ferri petimus, uel ipse Deus, cuius participationem
petimus: de hoc enim altari dicitur Exod. 20. Nō
ascendes ad altare meum per gradus, i. in Trinitate
gradus non facies. Vel per Angelum intelligitur
ipse Christus, qui est magni consilij Angelus, qui
corpus suum mysticum Deo patri coniungit, &
ecclesię triumphanti. & propter hoc etiam missa
nominatur: quia per angelum sacerdos preces ad
Deum mittit, sicut populus per sacerdotem: uel
quia Christus est hostia nobis missa à Deo. unde
& in fine missę Diaconus in festiuis diebus popu-
lum licentiat, dicens: Ite missa est, scilicet hostia ad
Deum per angelum, ut scilicet sit Deo accepta.

ARTICVLVS V.

*Utrum ea quę in celebratione huius sacramenti
aguntur, sint conuenientia.*

AD QVINTVM sic proceditur. V̄r q̄ ea quę in ce-
lebratione huius Sacramenti aguntur, nō sint
conuenientia. Hoc enim sacramētum ad nouum
testamentum pertinet, ut ex forma ipsius apparet.
In nouo autem testamento non sunt obseruandę
cetermonię ueteris testamenti, ad quas pertinebat
q̄ sacerdos & ministri aqua lauabantur, quando
accedebant ad offerendum: legitur enim Exod. 30.
Lauabunt Aaron & filij eius manus suas ac pedes,
quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij,
& quando accessuri sunt ad altare. non est ergo
conueniens, quod sacerdos lauet manus suas in-
ter missarum solennia.

¶ 2 Prę.

De consecr.
dist. 2. c. Vtrū
sub. a. mc-
tio.

4. sent. dist.
12. in expo.
lit. et opus
65. cap. 5. et
opus. 66. per
totum.

¶ 2 Præt. Ibidem Dñs mandauit, qd Aaron adole-
ret incensum suauē fragrans sup altare, quod erat
ante propitiatorium: quod etiam pertinebat ad ce-
remonia veteris testamenti: inconuenienter ergo
in missa sacerdos thurificatione utitur.

¶ 3 Præt. Ea quæ in sacris ecclesie aguntur, non
sunt iteranda: inconuenienter igitur Sacerdos multo-
ties iterat cruce signationes super hoc sacra-
mentum.

¶ 4 Præt. Apostolus dicit Hebr. 7. Sine ulla cōtra-
dictione, quod minus est, à maiori benedicitur:
sed Christus qui est in hoc sacramento, post con-
secrationem est multo maior sacerdote: inconue-
nienter igitur sacerdos post consecrationem, be-
nedicit hoc sacramento, cruce signando.

¶ 5 Præt. In sacramento ecclesie nihil debet fieri,
quod ridiculosum videatur. Videtur autem ridi-
culosum gestulationes facere, ad quas pertinere
uidetur, qd sacerdos quandoque brachia extendit,
manus iungit, digitos complicat, & seipsum in-
clinat ergo hoc non debet fieri in hoc sacramēto.

¶ 6 Præt. Ridiculosum etiam uidetur, quod sacer-
dos multoies se ad populum vertit, & multoies
populum salutet: non ergo debent hæc fieri in ce-
lebratione huius sacramenti.

¶ 7 Præt. Apost. 1. Corinth. 1. pro inconuenienti
habet, quod Christus diuisus sit: sed post consecra-
tionem Christus est in hoc sacramento: inconue-
nienter ergo hostia frangitur à sacerdote.

¶ 8 Præt. Ea quæ in hoc sacramento aguntur, pasi-
onē Christi representant: sed in passione Christi
sicut corpus fuit diuisum in locis quinque vulnerū,
ergo corpus Christi in quinque partes frangi de-
bet magis, quàm in tres.

¶ 9 Præt. Totum corpus Christi in hoc sacramen-
to seorsum consecratur à sanguine. Inconuenien-
ter ergo una pars eius sanguini miscetur.

¶ 10 Præt. Sicut corpus Christi proponitur in hoc
sacramēto ut cibus, ita & sanguis Christi ut potus:
sed sumptioni corporis Christi nō adiungitur in
celebratione missæ alius corporalis cibus: inconue-
nienter igitur sacerdos post sumptionem sangui-
nis Christi, vinum non consecratum sumit.

¶ 11 Præt. Veritas debet respondere figure: sed de
agno paschali, qui fuit figura huius sacramenti,
mandatur quod non remaneret ex eo quicquam
usque mane: inconuenienter igitur hostiæ conse-
crate reseruantur, & non statim sumuntur.

¶ 12 Præt. Sacerdos pluraliter loquitur audientib.
cum dicit, Dñs uobiscum, & Gratias agamus: sed
inconueniens uidetur pluraliter loqui uni soli &
maxime minori: ergo inconueniens uidetur, qd sa-
cerdos uno tantum ministro præsentē, celebret
missam. Sic igitur uidetur, qd inconuenienter ali-
qua agantur in celebratione huius sacramenti.

SED IN CONTRARIUM est ecclesie consuetudo,
q̄ errare non pōt: utpote Spiritu sancto instructa.

RESPOND. Dicendum, qd (sicut supra dictum est) in
sacramentis dupliciter aliquid significatur, uer-
bis & factis, ad hoc qd sit perfectior significatio. Si-
gnificantur autem uerbis in celebratione huius sa-
cramenti, quædam pertinentia ad passionem Chri-
sti, quæ representatur in hoc sacramento, uel etiã
ad corpus mysticum, quod significatur in hoc sa-
cramento, & quædam pertinentia ad usum huius
sacramenti, qui debet esse cum deuotione & reue-
rentia, & ideo in celebratione huius mysterij quæ-
dam aguntur ad representandam passionem Chri-
sti, uel etiam dispositionem corporis mystici, &

quædam aguntur pertinentia ad deuotionem, &
reuerentiam huius sacramenti.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd ablutio manū
fit in celebratione missæ, propter reuerentiam huius
sacramenti, & hoc dupliciter. Primo, quidem,
quia aliqua pretiosa tractare non cōsueuimus, nisi
manibus ablutis. unde indecens uidetur, qd ad tan-
tum sacramentum aliquis accedat manibus etiam
corporaliter inquinatis. Secundo, propter signifi-
cationem: quia ut Dion. dicit 3. Eccle. hierar. ex-
tremum ablutio significat emundationem et
à minimis peccatis, secundum illud Ioan. 13. Qui
lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet. & talis e-
mundatio requiritur ab eo, qui accedit ad hoc sa-
cramentum: quod etiam significatur per cōfessio-
nem, quæ fit ante introitum missæ. & hoc idem si-
gnificabat ablutio sacerdotū in ueteri lege, ut ibi-
dem Dion. dicit. Nec rament ecclesia hoc seruat
tanquam ceremoniale ueteris legis præceptum, sed
quasi ab ecclesia institutum, sicut quiddam sūm se
conueniens. & ideo non eodem modo obserua-
bitur: prætermittitur enim pedum ablutio, &
seruatur ablutio manuum, quæ potest fieri magis
in promptu, & quæ sufficit ad significandam per-
fectam mundationem. Cum enim manus sit orga-
num organorum (ut dicitur tertio de anima) omnia
opera attribuantur manibus, unde in Psal. 23. dici-
tur, Lauabo inter innocentes manus meas.

AD SECUNDUM dicendum, qd etiam thurifica-
tionem non utitur quasi ceremoniale præcepto
legis, sed sicut ecclesia seruat. unde non eodē mo-
do utitur, sicut in lege ueteri erat statutum: Pertine-
t autem ad dño. Primo quidem, ad reuerentiã
huius sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depel-
latur si quid corporaliter prauis odoris in loco fue-
rit, quod posset prouocare horrorem. Secundo per-
tinet ad representandam effectum gratiæ, qua si-
cut bono odore Christus plenus fuit (sicut illud
Gen. 27. ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni)
& à Christo derivatur ad fideles officio ministro-
rum, secundum illud 2. Corinth. 2. Odorem notitiæ
suæ spargit per nos in omni loco. & ideo undique
thurificatur altari, per quod Christus designatur,
thurificatur omnes per ordinem.

AD TERTIUM dicendum, quod sacerdos in ce-
lebratione missæ utitur cruce signatione, ad expri-
mendam passionem Christi, quæ ad crucem est
terminata. Est autem passio Christi quibusdam
quasi gradibus peracta. Nam primo fuit Christi tra-
ditio, quæ facta est à Deo, Iuda, & iudæis: quod si-
gnificat trina cruce signatio, supra illa uerba, Hæc
dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Se-
cundo fuit Christi uenditio. est autem uenditio
sacerdotibus, scribis & pharisæis. Ad quod signifi-
candū fit iterum trina cruce signatio supra illa uer-
ba, Benedictam, ascriptam, ratam. Vel ad ostendē-
dum pretium uenditionis, triginta denarios. Ad-
ditur autem & duplex super illa uerba, Ut nobis
corpus & sanguis &c. ad designandam personam
Inde uenditoris & Christi uenditi. Tertio autem,
fuit præsignatio passionis Christi facta in cena. Ad
quod designandum fiunt tertio duæ cruces, una à
consecratione corporis, alia in consecratione sangui-
nis: ubi utrobique dicitur, Benedixit. Quarto
autem fuit ipsa passio Christi. unde ad representandū
quinque plagas Christi, fit quarto quintuplex cru-
ce signatio super illa uerba, Hostiam puram, hostiã
sanctam, hostiã immaculatam, panem sanctum uitę
eterna, & calicem salutaris perpetua. Quinto, repræ-
sentatur

Alas incur-
uat.

Quæst. 66.
art. 5. & 6.

De em-
& digna
ablutione

Ca. 1. de
hierar. ec-
clie

Eodem lo-
co comen-
di-
do.

Alas, que
magis in-
clit
Lib. 1. tex.
38. 1. 2.

De thurifi-
catione.

De em-
uaric in
sa signifi-
catione.

De em-
uaric in
sa signifi-
catione.

Ca. 1. de
hierar. ec-
clie
De consec-
ratione

sentatur extensio corporis & effusio sanguinis, & fructus passionis per trinam cruce signationem, que fit super illis verbis, Corpus & sanguinem sumple- rimus, omni benedictione &c. Sexto, representa- tur triplex oratio, quam fecit in cruce. Vnam pro peccatoribus, eum dixit, Pater ignosce illis. Secun- dam pro liberatione à morte, eum dixit, Deus meus Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tertia pertinet ad ademptionem gloriæ, cum dixit, Pater in ma- nus tuas commendo Spiritum meum. Et ad hoc significandū, fit trina cruce signatio super illa ver- ba, Sanctificas, uiuificas, benedixis &c. Septimo, re- presentantur tres hore, quib. pendit in cruce. s. à sexta vsque ad horam nonam. & ad hoc confi- gnicandum fit iterum trina cruce signatio ad illa verba, Per ipsum, & cum ipso, & in ipso. Octauo autem representatur separatio anime à corpore p duas cruces subsequenter extra calicem factas. No- nõ aut representatur resurrectio tertia die facta, p tres cruces, que fiunt ad illa verba, Pax Domini sit semper vobiscum. Potest autem breuius dici, qd consecratio huius sacri, & acceptatio huius sacrifi- cij, & fructus ipsius procedit ex virtute crucis Chri- sti. & ideo ubicumque fit mentio de aliquo horū, sacerdos cruce signatione utitur.

AD QVARTVM dicendum, quod sacerdos post consecrationem non vitur cruce signatione ad benedicendum & consecrandum, sed solum ad commemorandam virtutem crucis & modum passionis Christi, ut ex dictis patet.

AD QVINTVM dicendum, qd ea que sacerdos in missa facit, non sunt ridiculose gestulationes: sunt enim ad aliquid representandum. Quod n. sacerdos brachia extendit post consecrationem, significat extensionem brachiorū Christi in cruce. Leuat etiam manus orando, ad designandum qd oratio eius dirigitur pro populo ad Deum, s. m illud Thren. 3. Leuemus corda nostra cum mani- bus ad Dominum in cælos. & Exod. 17. dicit, qd cum leuaret Moyses manus, uincibat Israel. Quod autē manus interdum iungit, & se inclinatur, est suppli- cer & humiliter orantis, & designat humilitatem & obedientiam Christi, ex qua passus est. Digtos aut iungit post consecrationem, s. pollicem cū in- dice, quib. corpus Christi consecratū tetigerat, ut si qua particula digitis adhaerit, non dispergatur, quod pertinet ad reuerentiam sacramenti.

AD SEXTVM dicendum, qd quinquies se sacerdos ueritatē ad populum, ad significandum qd Dominus die resurrectionis quinquies se manifestauit, ut lu- pra dictum est. In tractatu de resurrectione Chri- sti. Salutat autem septies populum. s. quinq; uicib. quibus se conuertit ad populum, & bis qñ se non conuertit, (s. eum ante præfationem dicit, Domi- nus vobiscum, & cum dicit, Pax Domini sit sem- per vobiscum) ad designandum septiformem gra- tiam Spiritus sancti: Episcopus autem celebrans in festis, in prima salutatione dicit, Pax vobis, quod post resurrectionem discipulis dixit, Dñs, cuius personam representat præcipue episcopus.

AD SEPTVM dicendum, qd fractio hostiæ tria significat: primo quidem ipsam diuisionē corpo- ris Christi, quæ facta est in passione: secūdo distin- ctionem corporis mystici s. in diuersos status: ter- tio distributionē gratiarum procedentium ex pas- sione Christi, ut Dion. dicit 3. c. Eccles. hierar. vn- de talis fractio non inducit diuisionem Christi.

AD OCTAVVM dicendum, qd sicut Sergius Papa dicit * (& hñ de consec. dist. 2.) triforme est corpus

A Dñi. Pars oblata in calicem missa, corpus Christi quod iam resurrexit, monstrat. ipsum Christum, & beatam Virginē, vel si qui alij sancti cū corpori- bus iam sunt in gloria. Pars comesta, ambulās ad- huc super terrā, qd. uiuentes in terra, sacro * uti- tur, & passionib. conterunt, sicut & panis comestur. conteritur dentibus. Pars in altari ulque ad finem missæ remanens, corpus in sepulchro, quia usque in finē sæculi, corpora sanctorū in sepulchris erunt, quorum tñ anime sunt uel in purgatorio uel in ce- lo. Hic tamen ritus non seruatur modo, ut. s. una pars seruetur usque in finem missæ, propter peri- culum. Manet tamen eadem significatio partium: quam quidam metricè expresserunt dicentes.

Hostia diuiditur in partes, in tincta beatos.
Plene, sicca notat uiuos, sermata sepultos.

Quidam tamen dicunt, quod pars in calicem mis- sa, significat eos, qui uiuunt in hoc mundo: pars autem extra calicem seruata significat plene bea- tos scilicet quantum ad animam & corpus: pars autem comesta, significat ceteros.

AD NONVM dicendum, qd per calicem duo pos- sunt significari. Vno modo ipsa passio Christi, qd representatur in hoc sacramento, & s. m hoc per partem in calicem missam, significantur illi, qui adhuc sunt particeps passionum Christi. Alio mo- do, potest significari fructio beata, quæ etiā in hoc sacramento præfiguratur. & ideo illi quorum cor- pora iam sunt in plena beatitudine, significantur per partem in calicem missam. Et est notandum, qd pars in calicem missa, non debet populo dari in supplementum communionis, quia panem intra- ctum non porrexit Christus, nisi Iude proditori.

AD DECIMVM dicendum, qd unum ratione sue humiditatis est ablutium. & ideo sumitur post su- scceptionem huius sacramenti, ad abluendum os, ne aliq; reliquæ remaneat, quod pertinet ad re- uerentiam sacramenti. unde extra de celebratione missarum, cap. * ex parte. Semper sacerdos uino os perfundere debet, postquam totum percepit eucharistie sacramentum, nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrare, ne si forte uinū perfusionis acciperet, celebrationem aliam impe- diret. & eadem ratione perfundit uino digitos, quibus corpus Christi tetigerat.

AD VNDECIMVM dicendum est, quod ueritas quantum ad aliquid debet respōdere figuræ, qd. s. non debet pars hostiæ consecrate, de qua sacerdos & ministri uel etiam populus communicat, in cra- stinum seruari. unde, ut hñ de consec. dist. 2. Cle- mens Papa * statuit, quod tanta holocausta in al- tari offerantur, quanta populo sufficere debeant: quod si remanserint, in crastinum non seruent, sed cum timore & tremore clericorum diligentia consumantur: quia tamen hoc sacramentū quo- tidie sumendū est (non aut agnus paschalis quoti- die sumebatur) ideo oportet alias hostias conse- cratas pro infirmis conseruare. unde in eadē dist. legitur, * Presbyter eucharistiam semper habeat paratam, ut qñ quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, ne sine communione moriatur.

AD DVODECIMVM dicendum, quod in solenni celebratione missæ, plures debent adesse. unde So- ter Papa * dicit, ut habetur de consec. dist. 1. Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorū, mis- sarum solennia celebrare præsumat, nisi duob. p- sentib. sibiq; rñ dentib. ipse tertius habeatur: quia cum pluraliter ab eo dñs, Dñs nobiscum, & illud i- secretis, orate pro me, apertissime conuenit, ut ip- sius

Alias unig- tur.

In decret. lib. 3. tit. 41. c. ex parte, & est c. 5.

De consec. dist. 2. c. Tri- bus gradib.

De consec. dist. 2. c. Pre- byter.

De consec. dist. 2. c. Hoc quoque sta- tutum est.

15. 10. 172.

15. 10. 172.

15. 10. 172.

sius rñdeatur salutationi. Vnde & ad maiorem so-
lennitatem, ibidem statutum legitur, quod eps cū
pluribus missarum solennia peragat: in missis ta-
men priuatis sufficit unum habere ministrum, qui
gerit personam totius populi catholici, ex cuius
persona sacerdoti pluraliter respondet.

ARTICVLVS VI.

*Utrum possit sufficienter occurrere defectibus circa celebra-
tionem huius sacramenti occurrentibus, statuta
ecclesie obseruando.*

4. dist. 13. in
expos. lit.

AD SEXTVM sic proceditur. Vt quod non pos-
sit sufficienter occurrere defectibus, qui circa ce-
lebrationem huius sacramenti occurrunt, statuta
ecclesie obseruando. Contingit enim quandoq;
quod sacerdos ante consecrationem, uel post mo-
ritur, uel alienatur, uel aliqua alia infirmitate impe-
ditur, ne sacramentum sumere possit, & missam
perficere. ergo uidetur quod non possit impleri sta-
tutum ecclesie, quo precipitur quod sacerdos con-
secrans, suo sacrificio communicet.

¶ 2 Præ. Contingit quandoque, quod sacerdos
ante consecrationem uel post recolat se aliquid co-
medisse uel bibisse, uel etiam alicui peccato mor-
tali subiacere, uel etiam excoicationi, cuius prius
memoria non habebat. necesse est ergo, quod ille qui est
in tali articulo constitutus, peccet mortaliter contra
statutum ecclesie faciens, siue sumat, siue non sumat.

¶ 3 Præ. Contingit quoque, quod in calicem musca, uel
arana, uel aliquod animal uenenosum cadit post
consecrationem, uel etiam cognoscit sacerdos cali-
ci uenenum esse immixtum ab aliquo maleuolo
causa occidendi ipsum. In quo casu si sumat, ut
mortaliter peccare, se occidendo uel Deum tentan-
do: similiter si non sumat peccat, contra statutum ec-
clesie faciens. ergo ut esse perplexus & subiectus
necessitati peccandi, quod est inconueniens.

¶ 4 Præ. Contingit quandoque, quod per negligentiam
ministri, aut aqua non ponitur in calice, aut etiam
nec uinum, & hoc sacerdos aduertit. ergo in hoc
etiam casu uidetur esse perplexus, siue sumat cor-
pus sine sanguine (quasi imperfectum faciens
sacramentum) siue non sumat nec corpus nec sanguinem.

Alia sacrificii
cum.

¶ 5 Præ. Contingit quoque, quod sacerdos non re-
colit se dixisse uerba consecrationis, uel etiam alia
quæ in celebratione huius sacri facti sunt. Vt ergo pec-
care in hoc casu, siue reiteret uerba super eandem
materiam, quæ forte iam dixerat siue utatur pane
& uino non consecratis, quasi consecratis.

¶ 6 Præ. Contingit quandoque propter frigus,
quod sacerdoti dilabitur hostia in calicem, siue
ante fractionem, siue post. In hoc ergo casu non
poterit sacerdos ritum ecclesie implere, uel de ip-
sa fractione, uel etiam de hoc, quod sola tertia pars
mittatur in calicem.

¶ 7 Præ. Contingit quandoque, quod per negli-
gentiam sacerdotis sanguis Christi effunditur, uel
etiam, quod sacerdos sacramentum sumptum uo-
mit, aut etiam quod hostia consecrata, tandiu con-
seruantur, ut putrescant, uel etiam a muribus cor-
rodantur, uel etiam qualitercunque perdantur. In
quibus casibus non uidetur posse huic sacramen-
to debita reuerentia exhiberi secundum ecclesie
statuta. Non uidetur ergo, quod his defectibus seu pe-
riculis occurrere possit, saluis ecclesie statutis.

SED CONTRA est, quod sicut Deus, ita ecclesia
non precipit aliquid impossibile.

RESPON. Dicendum, quod periculis seu defectibus
circa hoc sacramentum contingentibus duplici-
ter potest occurrere. Vno modo preueniendo, ne sci-
licet periculum accidat: alio modo subsequendo,
ut scilicet id quod accidit emendetur uel adhiben-
do remedium, uel saltem per penitentiam eius qui
negligenter egit circa hoc sacramentum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod si sacerdos mor-
te, aut infirmitate graui occupetur ante consecra-
tionem corporis & sanguinis Domini, non oportet ut
per aliam suppleatur. Si uero incepta consecratio-
ne hoc accidit (puta consecrato corpore ante co-
secrationem sanguinis, uel etiam consecrato utro-
que) debet missa celebrari per alium expleri. Vn-
de, ut habetur in Decretis. 7. q. 1. ca. nihil, in Toletano
concilio legitur, Centimus conuenire, ut cum a
sacerdotibus missarum tempore mysteria sacra con-
secrantur, si aegritudinis accidat cuiuslibet eorum,
quo conceptum nequeant explere mysterium, sit li-
berum episcopo uel presbytero alteri, consecrationem
exequi incepti officij. Non enim aliud competit
ad supplementum in iustis mysterijs, quam ut incipi-
tis aut subsequenter benedictione sint completa sa-
cerdotibus, quia nec perfecta uideri possunt, nisi pfe-
cto ordine compleantur. Cum, enim, sumus omnes unum
in Christo, nihil contrarium diuersitas personarum
format, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei re-
presentat. Ne in quod natura languoris causa co-
sulitur, in presumptionis perniciem conuertatur,
nullus absque prauentum patetris molestie, minister
uel sacerdos, cum ceperit imperfecta officia, prae-
sumat omnino relinquere. si quis hoc temerarie pre-
sumperit, excoicationis sententiam sustinebit.

AD SECVNDVM dicendum, quod ubi difficultas oc-
currit, semper est accipiendum illud, quod habet mi-
nus de periculo. Maxime autem periculosum circa
hoc sacramentum est, quod est contra perfectionem huius
sacri: quia hoc est immane sacrilegium. Minus autem
est illud, quod pertinet ad qualitatem sumentis: &
ideo si sacerdos post consecrationem inceptam, re-
cordetur se aliquid comedisse, uel bibisse, nihilomi-
nus debet perficere sacrificium, & sumere sacramentum.
Similiter si recordetur se peccatum aliquod commi-
sisse, debet penitere cum proposito consistendi &
satisfaciendi, & sic non indignè, sed fructuose sumere
sacramentum. Et eadem ratio est si meminerit se excoi-
cationi cuiusque subiacere. debet enim assumere
eum proposito humiliter absolutionem petendi, &
sic per inuisibilem pontificem Iesum Christum ab-
solutionem consequetur quantum ad hunc actum,
quod peragat diuina mysteria. Si uero ante consecra-
tionem alicuius predictorum sit memor, tur-
tius reputarem, maxime in casu manducationis
& excoicationis, quod missam inceptam
desereret, nisi graue scandalum timeretur.

AD TERTIVM dicendum, quod si musca, uel aranea in
calicem ante consecrationem ceciderit, aut et uene-
num deprehenderit esse immixtum, debet effundi, &
abluto calice, denuo alium uinum poni consecrandum.
Si uero aliquid horum post consecrationem acciderit,
debet animal caute capi, & diligenter lauari & co-
buri, & ablutio cum cineribus sacrificium mitti. Si
uero uenenum ibi esse deprehenderit immixtum, nul-
lo modo debet sumere, nec alij dare, ne calix uitæ
uertatur in mortem: sed debet diligenter in aliquo
uasculo ad hoc apto cum reliquijs conseruari. Et
ne sacramentum remaneat imperfectum, debet
aliud uinum apponere in calicem, & denuo resu-
mere a consecratione sanguinis, & sacrificij perficere.

AD

AD QVARTVM Dicendum, quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat, aut unum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere, & consecrare: si vero post consecrationis uerba perceperit, quod aqua desit, debet nihilominus, pcedere, quia impositio aquae, ut supra dictum est, non est de necessitate sacramenti: debet tamen puniri ille, ex cuius negligentia hoc contingit. Nullo autem modo, debet aqua uino in consecrato misceri: quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est. * Si uero percipiat post uerba consecrationis, quod uinum non fuerit positum in calicem, si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis, debet deponere aqua, si ibi fuerit, imponere uinum cum aqua, & resumere a uerbis consecrationis sanguinis: si uero hoc perceperit post sumptionem corporis, aliam hostiam apponere debet, iterum consecrandam simul cum sanguine: quod ideo dico, quia si diceret sola uerba consecrationis sanguinis, non seruaretur debitus ordo consecrandi: & sicut dicitur * in praedicto c. Toletani concilii, perfecta uideri non possunt sacrificia, nisi perfecto ordine compleantur: si uero inciperet a consecratione sanguinis, & repeteret omnia uerba consequentia, non contingeret, nisi adesset hostia consecrata, cum in uerbis illis currant quaedam dicenda, & fienda non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus. Et debet in fine iterum sumere hostiam consecratam & sanguinem, non obstante etiam, si prius sumperit aquam, quae erat in calice, quia preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis, quam preceptum quod hoc sacramentum a ieiuniis sumatur, ut supra dictum est. *

AD QVINTVM Dicendum, quod licet sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum, quae dicere debuit, non tamen debet ex hoc mente perturbari: non enim qui multa dicit, recolit omnium, quae dixit, nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicti: sic enim aliquid efficitur memorabile. Unde si aliquis attente cogitet illud quod dicit, non tamen cogitet se dicere illud, non multum proficua recolit se dixisse: sic enim sit aliquid obiectum memoriae, in quantum accipitur sub ratione praeteriti, sicut dicitur * in li. de memoria: si tamen sacerdos probabiliter constet se aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramenti, non existimo quod propter hoc debeat resumere, immutando ordinem sacrificii, sed debet ulterius procedere: si uero certificetur se omisisse aliquid eorum, quae sunt de necessitate sacramenti, scilicet formas consecrationis, cum forma consecrationis sit de necessitate sacramenti, sicut & materia, idem uidetur faciendum quod dictum est * in defectu materiae, ut scilicet resumatur a forma consecrationis, & cetera per ordinem reiterentur, ne mutetur ordo sacrificii.

AD SEXTVM Dicendum, quod fractio hostiae consecratae, & quae una sola pars mittatur in calicem, respicit corpus mysticum, sicut admixtio aequae significat populum, & ideo horum praetermissio non facit imperfectionem sacrificii, ut propter hoc sit necessitas aliquid reiterare circa celebrationem huius sacramenti.

AD SEPTIMVM Dicendum, quod, sicut legit de consec. dist. 2. ex Decreto Pii papae, * si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in tabulam, quae terrae adharet, lingua lambetur, & tabula radet: si uero non fuerit tabula, terra radetur, & igni consumetur, & cinis intra altare condetur, & sacerdos quadraginta diebus poeniteat: si autem super altare stillauerit

calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus poeniteat. Si super linteam altaris, & ad aliud stilla peruenierit, decem diebus poeniteat. Si usque ad tertium, nouem diebus poeniteat. Si usque ad quartum, uiginti diebus poeniteat, & linteamina quae stilla retigerit, tribus vicibus lauet minister calice subitus posito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur: posset etiam sumi in potum a ministro, nisi propter abominationem dimitteretur: quidam autem ulterius partem illam linteaminum incidunt & comburunt: & cinerem in altari uel sacrario reponunt. subditur autem ibidem ex poenitentiiali Bedae * praebiteri, si quis per ebrietatem uel voracitatem eucharistiam euouerit, quadraginta diebus poeniteat, si laicus est: clerici uel monachi seu diaconi & praebiteri, septuaginta diebus poeniteant: episcopus, nonaginta: si autem infirmitatis causa euouerint, septem diebus poeniteant. Et in eadem distinctio legitur ex concilio arelatensi: * Qui non bene custodierit * sacramentum, & mus uel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus poeniteat. Qui autem perdidit illud in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus poeniteat. Et eadem poenitentia uidetur dignus sacerdos, per cuius negligentiam hostiae consecratae putrescunt: praedictis autem diebus debet poenitens ieiunare, & a comunione cessare. Pensatis tamen conditionibus negotii & personae potest minui, uel addi ad poenitentiam praedictam: hoc tamen obseruandum est, quod ubicumque species integrae inueniuntur, sunt reuerenter conseruanda, uel etiam sumenda: quia manentibus speciebus, manet ibi corpus Christi, ut supra dictum est. Ea uero, in quibus inueniuntur si commode fieri potest, sunt comburenda, cinere in sacrario recondito: sicut de rasura tabulae dictum est. *

Ead. d. s. ca. si quis per ebrietatem.

Ead. di. s. e. Qui bene non custodierit. alia sacrificia.

q. 77. ar. 5. & locis ibi citatis.

In istius loci. princ.

QVAESTIO LXXXIII.

De sacramento poenitentiae, in decem articulos diuisa.

Super questionem octuagesimam quartam.

CONSEQUENTER considerandum est, de sacramento poenitentiae. Circa quod primo, considerandum est, de ipsa poenitentia. Secundo, de effectu ipsius. Tertio, de partibus eius. Quarto, de suscipientibus hoc sacramentum. Quinto, de potestate ministrorum, quae ad clauas pertinet. Sexto, de solennitate huius sacramenti.

Circa primum duo consideranda sunt. Primo, de poenitentia, secundum quod est sacramentum. Secundo, de poenitentia, secundum quod est uirtus.

Circa primum quaeruntur decem.

- ¶ Primo, Vtrum poenitentia sit sacramentum.
- ¶ Secundo, De propria materia eius.
- ¶ Tertio, De forma ipsius.
- ¶ Quarto, Vtrum impositio manus requiratur ad hoc sacramentum.
- ¶ Quinto, Vtrum hoc sacramentum.

In primis duobus articulis tria dicenda occurrunt. Primum de materia sacramenti poenitentiae, ex qua cum forma constituitur sacramentum, an scilicet hoc sacramentum habeat materiam, ex qua constituitur. Et mouetur hoc dubium propter Scot. in 4. distinctio. 16. quaestio. prima, distinctio huius sacramenti nullam partem esse actum poenitentis: sed sacramentum hoc essentialiter consistere in absolute: ita quod secundum eum sacramentum poenitentiae non constituitur ex materia & forma contra communem doctrinam in 1. distinctio. 4. sententia, immo contra doctrinam sacri concilii sub Eugenio IIII, ubi dicitur, quod omnia sacramenta constant

Tertia S. Thomae.

NN stant

97. 2. d.

In consecratione...

9. 2. d. 2. c.

In istis...

In istis...

De consecratione...